

Korkea-arvoiselle konsistoriumille!

Kirjoituksessa 24. päivältä viime toukokuuta on korkea-arvoinen konsistoriumi, nöyrää kuuliaisuutta vaatien, sen mukaisesti, kuin Kuninkaallinen Majesteetti armollisessa kirjeessä on määrännyt, vaatinut minulta selvitystä muutamista loukkaavista sananparsista, joista on huomautettu muutamissa painon kautta julkaistuissa, suomenkielellä kirjoitetuissa ja sittemmin ruotsiksi käännettyissä saarnoissa, jotka Itä-Ruijan vouti osti joiltakin niin kutsutuilta saarnaajilta, joitten sanotaan olevan minun lähettämiäni; ja Korkeasti Kunnioitettava Konsistoriumi on katsonut minun rikkoneen Kirkkolain 2 lukua ja 2§ sekä pappisvalaa vastaan, jossa olen sitoutunut olemaan käyttämättä "loukkaavia puheenparsia", niitten puheenparsien ja vertausten johdosta, jotka esiintyvät näissä kirjoituksissa. Tämän johdosta rohkenen jättää Korkeasti Kunnioitetun Konsistoriumin valistuneen tutkinnon alle, pitääkö kirkkolaki sellaisia sananparsia loukkaavina, jotka esiintyvät Pyhässä Raamatussa, missä esiintyy sellaisia puheenparsia, jotka nykyajan hienostuneen maun mukaan, kuulostavat monesta säädyttömiltä ja pahennusta herättäviltä; esimerkiksi Hesek. 16: 26,^a Nahumin 3, 5^b, Zephanja 3: 3^c, 4, Hosea 2: 2, 5^d, Joelin 2: 20^e; Mika 3, 2, 3^f Matt.3: 7^g; Joh.8: 41, 44^h; Apostolein teot 13: 10ⁱ; Jakobin 4: 4^j, sekä lukemattomat muut kohdat, joissa esiintyy kovia, loukkaavia ja säädyttömiä puheenparsia, joitten nykyajan hienostuneen maun mukaan pitää aikaansaada enemmän pahennusta kuin ylösrakennusta, koska profeetat ja apostolit rankaisevat sellaisia syntejä ja paheita, näissä karkeissa ja loukkaavissa sananparsissa, jotka (synnit ja paheet) vielä ovat kansanpaljouden keskuudessa käytännössä. Yhtä vähän, kuin kirkkolaki kieltää opettajaa käyttämästä Raamatun omia sanoja ja sananparsia saarnoissaan, yhtä vähän pappi on sidottu valansa puolesta, julistamaan Jumalan Sanaa toisella tavalla, kuin profeetat ja apostolit ovat sitä saarnanneet. En ole voinut ymmärtää kirkkolain sisältöä ja tarkoitusta niin, ettei pappi saa Raamatun omilla sanoilla kuvata syntiä niin inhottavaksi, kuin se on, eli asettaa syntisen katsottavaksi ihmisen luontoa niin turmeltuneeksi, kuin se on. Kirkkolaki kieltää sellaisen puheen, joka pikemmin herättää hilpeyttä ja pilkkaa, kuin hartautta. Kuitenkin nähdään Apostolein tekoin 2: 13^k, että apostolein puhuminen kielillä aiheutti pilkkaa suruttoman joukon puolelta. Niin voi nykyjäänkin sellainen puhe, joka on outoa tai kuulostaa sellaiselta kevytmielisen joukon korvissa, aiheuttaa aluksi pilkkaa, mutta samalla puheella voi myös olla päinvastainen vaikutus, nimittäin katumus synnistä, niin kuin voidaan nähdä Pietarin nuhdesaarnasta helluntaipäivänä.

Saarnojeni päämääränä on herättää suruttomuudessa ja synninunessa nukkuva syntinen tietoisuuteen suuresta syntiturmeluksestaan, josta seuraa sisällinen kaipaus sovintoon sellaisten ihmisten sydämissä, jotka eivät ole paatuneet. Mutta se, että totuuden viholliset, kuten kapakoitsijat ja juomarit,

pahenevat kovasta puheesta, ei voi olla eriskummallisempaa, kuin että farisealaiset pahenivat niihin koviin ilmaisuihin, jotka esiintyvät Johannes Kastajan ja Vapahtajan omissa puheissa. Voisiko kirkkolain tarkoitus nyt olla se, että nämä kovat ja karkeat sananparret, jotka totuuden vihollisissa herättivät katkeruutta ja vihaa, pitäisi jätettämän pois julkisista puheista? Voitaisiko todistaa, että saarnani ovat vaikuttaneet enemmän pahennusta kuin ylösrakennusta Jumalan seurakunnassa; voitaisiko todistaa, että virkatoimintani olisi matkaansaattanut paheita ja rikoksia sen sijaan, että se olisi niitä vastustanut, silloin minä olisin kaksinkertaisessa mitassa rangaistuksen ansainnut, sikäli kuin opin tai elämän kautta olisin matkaan saattanut epäsiiveellisyttä ja uskonnon ylönkatsetta; mutta nyt ei tätä ole kukaan väittänyt. Uskallan tässä suhteessa vedota Herra Piispa Bergmannin arvosanaan, joka on ollut silminnäkijä siihen suureen muutokseen, joka on tapahtunut Pajalassa heräyksen kautta; vaikkakaan tätä muutosta ei voida lukea minulle ansioksi, vaan "Jumalan sormelle", niin kuin Herra Piispa tahtoi sanoa uskonnollisista liikkeistä pohjolassa. Kuitenkin kirkon vuosikirjat osoittavat, että sellaiset opettajat, jotka vilpittömällä vakavuudella ovat työtä tehneet Herran viinamäessä, eivät ole jääneet ahdistelematta maailman puolelta, kun taas kevytmieliset opettajat, jotka ovat käyneet kuulijainsa edellä ilkeillä esimerkeillä, ovat vältäneet lain nuhteet.

En ole myöskään voinut käsittää, että pappi voi olla kirkkolain tai pappisvalan estämä käyttämästä saarnoissaan Lutherin sanoja, varsinkin kun suurta uskonpuhdistajaa pidetään kirkkomme piirissä Jumalan Hengen valaisemana opettajana, vaikkakin monta niin sanottua oikeata luterilaista meidän aikanamme pahentuvat Lutherin kovista ja loukkaavista puheenparsista. Voidaan myös ottaa tarkasteltavaksi se sivistyksen ja käytöstapojen aste, joka kansalla on. Saarnani on pidetty lappalaisille ja suomalaisille, jotka ovat vielä aika matalalla sivistysasteella. Sellaiselle kansalle minun on pitänyt käyttää "kovaa puhetta", jos se vaikuttaisi heidän vakaumukseensa. Jos olisin tekemisissä ruotsalaisen seurakunnan kanssa, niin puheeni olisi ollut kokonaan toisenlaista. Tästä näkökohdasta pitää kova puhe saarnoissani arvosteltaman, niin kuin myöskin sen kovan puheen vaikutus kansan vakaumukseen pitää otettaman tarkasteltavaksi, varsinkin, kun Korkeasti Kunnioitettava Konsistoriumi ei voine kieltää, että ihmeellinen muutos on tapahtunut Tornion lapinmaassa, sekä poliittisessa, juriidisessa, moraalisisessa että uskonnollisessa suhteessa. Kansan mielihalu paloviinaan on loppunut; kansa on sanan varsinaisessa merkityksessä kääntynyt juopumuksesta ehdottomaan raittiuteen, varkaudesta rehellisyyteen, yleisen jumalanpalveluksen ylönkatsomisesta pyhän kunnioittamiseen, suruttomasta ja jumalattomasta elämästä Jumalanpelkoon, hurskauteen ja siveyteen. Jos nyt minua rangaistaisiin niistä vertauksista ja sananparsista, joilla on ollut sellainen vaikutus kansan vakaumukseen, niin kuin lainrikkojaa ja valapattoista, niin en sitten tiedä, löytyykö maan päällä mitään oikeutta.

Vaikkakin se on ollut monen hurskaan opettajan surullinen kohtalo, että he ovat tulleet vihatuiksi ja vainotuiksi aikalaisiltansa kristillisen kiivautensa vuoksi, eläväksi tehdäkseen uskonnollisen tunteen kansassa, ja tehdäkseen uskonnon totuudet hedelmällisiksi kansan sydämissä, niin on historia ja jälkimaailma jakanut heille oikeutta, josta syystä myös se suvaitsevaisuus, joka myöhempinä aikoina on saanut jalansijaa Euroopan valistuneemmissa hallituksissa ja kansoissa on estänyt lain väärinkäyttöä viattomien sortamiseksi; ja niin ollen ovat kaikki, jotka ovat olleet lämpimämmän uskonnollisen tunteen elähdyttämät, jo kauan sitten käsittäneet inkvisitoristen toimenpiteitten vahingollisuuden sekä kirkolle että valtiolle. Mistä nyt pohjoisimman Norjan hengelliset ja maailmalliset viranomaiset ovat saaneet sen valaistuksen, että inkvisitoriset toimenpiteet ovat tarpeellisia kirkon ja valtion olemassaololle; varsinkin kun nämä ovat erityisesti esiintyneet syyttäjinä minua vastaan, vaikkei minun virkatoimeni ole ulottonut sinne? Minun pitää tässä ohimennen huomauttaa, että Itä-Ruijan voudin tieto, että nuo kaksi niin sanottua saarnaajaa ovat minun lähettämiäni, ei ole totuudenmukainen. Eräs kauppias nimeltä Johan Tiberg Vesisaaresta oli taivuttanut puhumalla erään täällä olevan työmiehen seuraamaan häntä Vesisaareen, ja ottamatta huomioon minun epäluulojani ja vastaansanomisiani, otti hänet mukaansa sinne, jolloin eräs 14-vuotias poika seurasi mukana. Juuri tällä Johan Tibergillä oli mukanaan muutamia kappaleita painetuita saarnoja, joitten kanssa Itä-Ruijan voudin olisi pitänyt menetellä norjalaisen painovapauslain mukaan. Mutta syy norjalaisten viranomaisten usein toistuviin valituksiin virkatointani kohtaan näyttää olevan kätkeytyneenä heille itselleen selittämättömään harhaluuloon, eksymykseen käsityksessä, koskien Tornion Lapin uskonnollisten liikkeitten oikeata laatua, joitten he kuvittelevat olevan yhteydessä Koutokeinon hurmahenkisyyteen, joka jo on tullut estetyksi.

Näitten yleisten mietteitten jälkeen rohkenen selityksen antamiseksi ottaa käsiteltäväksi ne Korkea-arvoisen Konsistoriumin huomauttamat vertaukset ja sananparret, joitten katsotaan tarkoittavan "loukkaavia sananparsia" ja olevan rikkomus Kirkkolakia vastaan. Tahdon kiinnittää Korkea-arvoisen Konsistoriumin huomion siihen, että sana "loukkaava" on epämääräinen käsite, jonka rikollisuus riippuu itse kunkin omakohtaisesta arvostelusta päättää, josta seuraa, että puhe, joka voi olla loukkaava kevytmieliselle ja uskottomalle joukolle, voi itse asiassa olla ei-loukkaava, kun puhetta tarkastellaan oikeasta näkökohdasta, ja siitä meillä on vastaansanomaton todistus Johanneksen 6: 52, 60¹. Useimmin se on alaston totuu, joka näyttää kevytmieliselle joukolle loukkaavalta, samalla kun sama totuus esitettynä kauniissa fraaseissa kokonaan jää saavuttamatta päämaalinsa. Kokemus on myös osoittanut, ettei totuudella, joka esitetään yleisillä sananparsilla, ole ollut mitään vaikutusta raaán massan vakaumukseen. Tästä näkökohdasta pitää "kova puhe" saarnoissani arvostella. Eikä Korkeasti Kunnioitettava

1854-06-17 L. L. Læstadius puolustaa retoriikkaansa tuomiokapitulille

Konsistoriumi saattane kieltää, että minun saarnoillani on ollut hyvää tekevää vaikutus kansan vakaumukseen.

Saarnassa toisena sunnuntaina pääsiäisen jälkeen^m, sivu 8, rivi 9-10 ylhäältä päin ruotsalaisen käännöksen mukaan: Vertaa Jesajan 66: 17ⁿ, Malakia 2: 2, 3°; 2.Piet.2: 22^p. On huomautettava, että lappalaiset saivat inhon paloviinaa kohtaan, kun sitä kutsuttiin "vuotavaksi pirun paskaksi".

Saarnassa pitkänä perjantaina sivu 9. rivi 3 ylhäältä "erityisesti ne suuret metsästyskoirat" y. m. Sana "hurtat" ei tarkoita metsästyskoiria, vaan suurempia koiria yleensä. Vertaa Psalmi 22: 13, 17^q; 2.Samuelin 16: 7, 9^f; Ilmestyskirjan 22: 15^s; Lutherin kirkkopostilla pääsiäispäivän kolmas saarna 32. 8^t.

Saarnassa toisena joulupäivänä s.3. r.1-11alhaalta^u. Vertaus käärmeestä on otettu lappalaisten mytologiasta, jonka perustana on luonnollinen totuus; mutta luonnollisella on vastaava ihanne henkimaailmassa. Vertaa 1. Moos.3: 1^v ja seuraavat värssyt; Matt.3: 7^w; Luuk.4; Ilmestyskirjan 12. luku^x; käärmekuninkaalla tarkoitetaan Belseubia ja hänen edustajiansa maan päällä, joitten hallussa on luuloteltu viisaudenkivi eli Lapis Philosophicus; se tahtoo sanoa: tämän maailman viisaus, joka on hulluus Jumalan edessä. (Paavali).

Sivu 7, rivi 4, 5 ylhäältä^y. Vertaa Lutherin kirkkopostilla, saarna 5. sunnuntaina Loppiaisesta. Liite, pykälät 9, 10, 11, jossa on vastaavia sananparsia, jotka ovat loukkaavampia, ainakin suomalaisessa käännöksessä^z.

Sivu 12, rivi 7^{aa}. Vertaa Ilmestyskirjan 17: 6, Lutherin kirkkopostilla, loppiaisena, pykälä 208. Olla juopuneena Pyhimysten verestä, on paljon loukkaavampaa, kuin se sananparsi, jota minä olen käyttänyt. Sivulla 14, 15^{bb}. Vertaa Jesaja 57: 3, 4^{cc}. Tässä paikassa on sananparsi, jonka hienomman maailman maun mukaan, täytyy olla, ei ainoastaan loukkaavamman, vaan myös itsetehtyä ujoutta vastaan sotivaisen. Vertaa edelleen Hesekielin 16: 25, 26. Tässä paikassa esiintyy sellaisia säädyttömiä sananparsia, jotka maailman hienostuneen maun mukaan saisivat monen siveän neidon punastumaan. Mutta, sanoo Epikuurolainen filosofi: "Naturalia non sunt turpia mods occulte fiant." Mutta Raamattu sanoo: Se mikä pimeydessä on tapahtunut, on tuotava valkeuteen.

Valituksen kohteena olevissa ruotsiksi käännettyissä saarnoissa on kirjoitettu "puhtaat huorat"; pitää olla "siveät huorat". Niihin sananparsiin nähden, jotka esiintyvät sivuilla 14, 15^{dd}, voidaan edelleen verrata Nahumin 3: 5^{ee}. Ensimmäinen rivi 15. sivulla on väärin käännetty, pitää olla "katso

perseeseeni". On huomautettava, ettei suomenkielessä ole enempää kuin yksi sana, joka tarkoittaa tätä ruumiinosaa, kun sensijaan sivistyneemmässä ruotsinkielessä esiintyy monia muunnelmia, jotka kuulostavat vähemmän loukkaavilta. Lutherin suomalaiset kääntäjät käyttävät sanaa "takapää", mikä ei ole suomea. Ilmaisua ei olisi esiintynyt saarnoissani, elleivät kristillisyyden vastustajat olisi toimineet ja puhuneet sillä tavoin, kuin sanat tässä kuuluvat. Tätä hävyttömyyttä pitäisi rangaista heidän omilla sanoillaan, jos sillä olisi joku vaikutus; heitä pitäisi muistuttaa heidän omasta hävyttömyydestään. Ilmaisua "perkeleen huora" esiintyy Lutherilla loppiaisena § 65^{ff}. Vertaa myös Hoosea 2: 2⁹⁹. Tehdä huorin epäjumalien kanssa, esiintyy useammassa paikoissa Raamatussa.

Tästä Korkea-arvoinen Konsistoriumi ymmärtäne, että useimmat valituksen aiheena olevissa saarnoissani käytetyt ja loukkaavina sekä kirkkolakia vastaan sotivaisina pidetyt sanat, ovat osaksi Raamatun ja Lutherin omia sanoja, osaksi lainatuita ja matkituita samalta kirjoittajalta, eritoten lappalaisia ja suomalaisia varten, joiden vakaumukseen näillä kovilla sanoilla on ollut se vaikutus, mikä ylempänä on osoitettu. Se, joka puolueettomasti tahtoo verrata saarnojani Pyhän Raamatun kanssa, on epäilemättä huomaava, että Pyhän Hengen kova puhe Raamatussa, ei ole sovelias nykyajan hienostuneen maun mukaan, mikä kuitenkaan ei saata varjella maailmaa samoista paheista, mitä Raamatussa rangaistaan. Siellä on ilmaisuja, sananparsia, vertauksia, jotka monessa tapauksessa nykyajan hienostuneen maun mukaan voidaan pitää loukkaavina ja pahennusta herättävinä, niin kuin ei Lutheruskaan hio sanoja, kun hän tahtoo maalata synnin niin kauhistavaiseksi, kuin se on, ja ihmisen eläimellisen luonnon niin inhottavaksi, kuin se on.

Olisiko kirkkolaki kieltänyt saarnaajaa käyttämästä samaa kieltä, kuin Raamatun kirjoittajat ja Luther? Koska Pyhässä Raamatussa esiintyy niin monta, myöhemmän ajan hienostuneisuudelle loukkaavia sananparsia, niin, vieläpä maailman hienostuneen maun mukaan säädyllyyttä haavoittavia ilmaisuja, mitkä nykyisten maailman mielipiteitten mukaan sotisivat painovapauslakia vastaan, jos joku muu, kuin Raamatun kirjoittaja olisi ne kirjoittanut, niin jätän Korkea-arvoisen Konsistoriumin koeteltavaksi, mikäli minun minkään oikeudenmukaisuuden varjolla, voidaan katsoa rikkoneen kirkkolain määräystä tai pappisvalan vaatimuksia vastaan, koska minä, kuten nyt on osoitettu, olen käyttänyt samaa kieltä saarnoissani kuin Raamatun kirjoittajat ja Luther, ja sen kautta vaikuttanut raaán massan vakaumukseen niin, että sitä nyt voidaan pitää poliittisessa suhteessa hyvin käyttäytyvänä ja säädyllyisenä, moraalisisessa suhteessa parantuneena, rehellisenä, raittiina, tunnollisena, uskonnollisessa suhteessa erinomaisen hartaana, Jumalan pelvossa, uskossa, rakkaudessa, kärsivällisyydessä ja itsensä kieltämisessä

1854-06-17 L. L. Læstadius puolustaa retoriikkaansa tuomiokapitulille

aistillisista huvituksista. Kaikki tämä ei kuitenkaan ole minun tekoni, vaan Herran, joka voi vähillä välikappaleilla tehdä suuria asioita.

Jos Korkea-arvoinen Konsistoriumi vieläkin epäilisi sen kristillisyyden aitoudesta, mikä nyt on Tornion Lapinmaassa sekä Pajalassa, Ylitorniolla ja Jellivaarassa, niin rohkenen pyytää, että Korkea-arvoinen konsistoriumi vaatisi näitten seurakuntain papistolta lisää tietoja, sekä heidän omaa mielipidettään; niin kuin minäkin pyydän, että näiden seurakuntien oma mielipide minun saarnoistani tulisi kuultavaksi, jonka kautta Korkea-arvoinen Konsistoriumi saisi tilaisuuden saada lisätietoja ja saisi kuulla, olisivatko näitten seurakuntain jäsenet katsoneet saarnatapani olevan säädyttömän, loukkaavan, eksyttävän eli aiheuttavan enemmän pahennusta kuin ylösrakennusta Jumalan seurakunnassa. Lukuunottamatta "muutamia", jotka tekivät pilkkaa apostoleitten kielilläpuhumisesta. Apostolein teot 2: 13^{hh}. kuten myös niitä henkilöitä, jotka sanoivat: "Tämä on kova puhe" Joh.6: 60ⁱⁱ, millä kaikella vieläkin voi olla yhtäläisyys (ihmisten keskuudessa), toivon, että useimmat huomaavat, että kova puhe on ollut sekä tarpeellista että terveellistä.

Pajala ja Könkänen 17. kesäkuuta 1854

L.L.Læstadius

—
Alkuperäinen / Härnösandin tuomiokapitulien arkisto / Härnösandin Maakunta-
arkisto /

^a Hesek.16: 26:

Ensin sinä teit salavuoteutta lähimmäistes Egyptin lasten kanssa, joilla suuri liha oli, ja teit suurta salavuoteutta kehoittaakses minua.

^b Nahum 3: 5:

Katso, minä tulen sinun kimppuusi, sanoo Herra Sebaot, minä avaan sinun vaattees palteen sinun kasvoistas, ja näytän sinun häpys pakanoille, ja sinun häpiäs valtakunnille osoitan.

^c Zephanja 3: 3, 4:

Hänen päämiehensä ovat hänessä niin kuin kiljuvat jalopeurat, ja hänen tuomarinsa niin kuin sudet ehtoolla, jotka ei mitään jätä huomeneksi. Hänen prophetansa ovat irstaiset ja petturit; hänen pappinsa saastuttavat pyhyiden, ja kääntävät lain väkivaltaisesti.

^d Hosea 2: 2-5:

Riidelkääteidän äitinne kanssa, riidelkääte, sillä ei hän ole minun emäntäni, enkä minä ole hänen miehensä, että hän heittäis pois haureutensa kasvoistansa ja huoruutensa rinnoistansa: Etten minä häntä alasti riisuisi, ja panisi häntä niin kuin hän syntyissensä oli,

ja panisi myös häntä niin kuin hävitettyä ja niin kuin karkiaa maata, enkä janoon häntä kuolettaisi; Ja en armahtaisi hänen lapsiansa; sillä he ovat huoran lapset. Sillä heidän äitinsä on huorin tehnyt, ja se, joka heidät siitti, käytti itsensä häpiällisesti, ja sanoi: Minä tahdon juosta rakastajaini perässä, jotka minulle antavat leipää, vettä, villoja, pellavia, öljyä ja juomaa.

^e Joel 2: 20:

Ja tahdon sen, joka pohjoisesta tullut on, teiltä kauas saattaa, ja ajaa hänen pois korkiaan ja hävitettyyn maahan, hänen kasvonsa itäistä merta päin, ja hänen loppunsa äärimäisen meren puoleen; ja hänen pitää mätänemän ja haiseman; sillä hän on suuria tehnyt.

^f Miika 3: 2, 3:

Mutta te vihaatte hyvää ja rakastatte pahaa; te nyljette heiltä heidän nahkansa, ja kalvatte lihan heidän luistansa; ja syötte minun kansani lihan, ja kuin te olette heiltä nahan nylkeneet, niin te särjette heidän luunsa, ja hakkaatte rikki ne niin kuin pataan, ja niin kuin lihan kattilaan.

^g Matt.3: 7:

Mutta kuin hän monta Pharisealaisista ja Saddukealaisista näki tulevan kasteensa tykö, sanoi hän heille: te kyykäärmetten sikiät, kuka teitä neuvoi pakenemaan tulevaista vihaa?

^h Joh 8: 41, 44:

Te teette teidän isänne tekoja. Niin he sanoivat hänelle: emme ole äpärinä syntyneet: meillä on yksi Isä, Jumala. Te olette isästä perkeleestä, ja teidän isänne himoja te tahdotte tehdä. Hän on ollut murhaaja alusta, ja ei pysynyt totuudessa; sillä ei totuus ole hänessä. Kuin hän puhuu valhetta, niin hän puhuu omastansa; sillä hän on valehtelija ja valheen isä.

ⁱ Ap. t. 13: 10:

Ja sanoi: voi, sinä perkeleen poika, täynnä kaikkea vilppiä ja petosta, ja kaiken vanhurskauden vihamies. Et sinä lakkaa väännelemästä Herran oikeita teitä.

^j Jakob 4: 4:

Te huorintekijät ja huorat! Ettekö te tiedä, että maailman ystävyys on viha Jumalaa vastaan? Joka siis tahtoo maailman ystävä olla, hän tulee Jumalan vihamieheksi.

^k Ap. t. 2 : 13:

Vaan muut nauroivat heitä ja sanoivat: He ovat täynnänsä makiaa viinaa.

^l Joh 6: 52, 60:

Niin Juudalaiset riitelivät keskenänsä, sanoen: kuinka tämä taitaa antaa lihansa meille syödä? Niin monta hänen opetuslapsistansa, kuin he tämän kuulivat, sanoivat: tämä on kova puhe, kuka voi sitä kuulla?

^m Saarna 2.sunn. pääsiäisen jälkeen s. 8, r. 9-10:

... ettei Paimen saata olla siinä huoneessa, kussa nämät pahanilkiset luontokappaleet ovat, jotka syövät vanhan Adamin sontaa, ja nielevät vuotavata pirun paskaa, jota he välistä oksentavat ulos, ja taas oksennuksensa lakkivat.

ⁿ Jes. 66: 17:

Jotka heitäsensä pyhittävät ja puhdistavat yrttitarhoissa, yksi täällä, toinen siellä, ja syövät sian lihaa, kauhistuksia ja hiiriä: kaikki nämät pitää lopetettaman yhtä haavaa, sanoo Herra.

^o Malakia 2: 2, 3:

Ellette sitä kuule, ja ellette pane sydämeenne, että te niin antaisitte minun nimelleni kunnian, sanoo Herra Sebaot, niin minä lähetän teidän sekaanne kirouksen, ja kiroon teidän siunauksianne; jopa minä olen myös niitä kironnut, ettette sitä tahtoneet panna sydämeenne. Katso, minä tahdon turmella teidän siemenenne, ja paiskaan sonnan teidän kasvoillenne, teidän juhlapäivänne sonnan, niin että se iäksi teihin tarttuu.

^p 2. Piet. 2: 22.

Niille on tapahtunut se totinen sananlasku: koira syö oksennuksensa, ja pesty sika rypee rapakossa jälleen.

^q Psalmi 22: 13,17:

Suuret mullit ovat minun piirittäneet, lihavat härjät kiertäneet minun ympäri. Sillä koirat ovat minun piirittäneet: julmain parvi saartain lävistänyt kuin jalopeura käteni ja jalkani.

^r 2. Samuel 16: 7, 9:

Ja Simei sanoi näin kiroillessansa häntä: ulos, ulos tänne, sinä verikoira, sinä Belialin mies! Silloin Abisai Zerujan poika sanoi kuninkaalle: pitääkö tämän kuolleen koiran kiroileman herraani kuningasta? Minä menen ja lyön häneltä pään pois.

^s Ilmestyskirjan 22: 15:

Mutta ulkona ovat koirat ja velhot, ja huorintekijät ja murhaajat, ja epäjumalan palvelijat, ja kaikki ne, jotka valhetta rakastavat ja tekevät.

^t Lutherin kirkkopostilla pääsiäisp. kolmas saarna (32):

Konna ja hurttu, jopa ilkiän perkeleen veli se varmaan lienee, joku ei tahdo sellaista ottaa vastaan!...

^u Saarna toisena joulupäivänä s. 3 r.1-11:

Minä olen kuullut vanhoja muistelevan, että käärmeen tokassa on yksi käärmeen kuningas, joka on isompi muita. Ja sillä käärmeen kuninkaalla on yksi valkia, ympyriäinen kivi suussa, jonka hän vatkaa ilmaan. Ja se ihminen, joka pääsis käärmeen kiviä saamaan, pitäis muka tuleman onnelliseksi. Mutta se on sangen vaarallinen, että antaa itsensä käärmeitten tokan sisälle, koska heitä on monta sataa koossa kiiman aikana. Mutta me arvaamme minkä tähden käärmeet suuttuvat sille ihmiselle, joka tahtoo kiven pois ryöstää. Siihen on kaikki käärmeen viekkaus koottu; jos hän mistantais viekkautensa ja kavaluutensa, tulis hän hulluksi; järki putois peräti.

^v Moos. 3: 1: Ja kärme oli kavalin kaikkia eläimiä maan päällä, jotka Herra Jumala tehnyt oli, ja se sanoi vaimolle: sanoiko Jumala, älkää syökö kaikkinaisista puista Paradisissa?

^w Matt. 3: 7:

Mutta kuin hän monta Pharisealaisista ja Saddukealaisista näki tulevan kasteensa tykö, sanoi hän heille: te kyykärmekten sikiät, kuka teitä neuvoi pakenemaan tulevaista vihaa?

^x Ilmestyskirjan 12. l.:

...Ja toinen ihme näkyi taivaassa, katso suuri ruskea lohikärme, jolla oli seitsemän päätä ja kymmenen sarvea, ja hänen päissäänsä seitsemän kruunua. Ja hänen pyrstönsä veti kolmannen osan taivaan tähdistä, ja heitti ne maan päälle. Ja lohikäärme seisoi vaimon edessä, joka oli synnyttämällensä, että kuin hän olis synnyttänyt, se olisi syönyt hänen lapsensa...

^y Sivun 7 rivi 4, 5 ylhäältä:

... tuo räkäsuuklappikös nyt on parempi minua?

^z Lutherin kirkkopostilla 5. sunn. loppiaisesta, liite §§ 9-11:

Me kristityt olemme kaikki keskenämme ihmisen luonnollisen ruumiin kaltaiset, joka, niinkauvan kuin se on maan päällä, ei ikänä ole kokonansa puhdas, ei sisää, eikä ulkoa. Se on sisää saastainen; sillä sisää se on täynnä kuolaa, nenästä vuotavaa räkää, liivaa, märkää ja visvaa, lokaa, kuraa, rapaa, löyhkää, haisua ja kaikemmoista saastaisuutta. Ulkoa se on syyhyinen, rupinen, köhnäinen, kerninen ja rietas, tuhrusilmäinen ja märkäkorpainen, ja jonka kauvemman elää, sen vähemmän löytyy hänessä puhdasta ja kaunista.

Tiedämmä kuitenkin, kristittyin ruumiin tulevaisessa elämässä tulevan puhtaaksi ja kauniiksi, jopa kirkkaammaksi ja puhtaammaksi kuin aurinko nyt on; sillä sen pitää ensin paneman kokonansa pois tämän saastaisuuden ja riettauden, ja mädäntymän, ja tuleman ehiäksi ja puhtaaksi sekä hengellisesti että ruumiillisesti, muutoin Jumala ei tahtoisi häntä taivaaseen. Ehkä ihmisruumis on noin ilkeä, nyppyinen, ryppyinen, häijy, rivo ja rietas, täytyy meidän kuitenkin kärsiä tätä katalaa sakkia, emmekä taida sen puutteessa olla; sillä ilman sitä emmehän saattais elää, lapsia siittää, askaroida, hallita, ynnä muuta toista; sentähden täytyy meidän tällä haisevalla ja saastaisella vatsalla rähjästä, sen aikaa, minkä tämä elämä kestää, jotta talon pito ja hallitus voimissa pysyis, siksi kuin lapset kaikki ovat siitetyt ja ihmiset kaikki syntyneet, joista Jumala kokoo seurakuntansa ijankaikkiseen elämään. Eikä täällä ole niin tyhmää ja hullua, joka heittäis pois taikka vihais ja vahingoittais ruumistansa ja sen jäseniä sen vuoksi, että se aina on likainen ja ruokotoin, vaan holhoo ja elättää sitä, niin kuin P.

Paavali Eph.5: 29 sanoo. Ja jonka raadollisempi se on, sen enemmän siitä huolta pidetään, jotta kuin siltä jotakin puuttuu, ovat jalat ja kädet mielellänsä sitä auttamassa. Jos se on syyhyssä, jo pyytään puoskaroida ja lääkitä, taikka ainakin estää kerniä. Jos se alkaa ajettumaan ja märkimään, niin puhdistetaan ja siivotaan sitä, ja niin tarkkaan, ettei ryytyneelle jäsenelle tehtäis vahinkoa. Jos se on ummella, ettei saa mitään sisästänsä, silloin viljellään apteekkia ja kaikellaisia rohtoja puhdistamaan ja purkamaan sisustaansa. Sanalla sanoen: Koska ruumis on raittiimmallansa, ei se sittekään saata olla puhdas, vaan täytyy sen ainian antaa sisältänsä, sylkeä, yskiä ja tehdä tarvettansa; yhtä hyvin pysyy se kuitenkin aina köhnäisenä, syyhyisenä ja haisevana, jota siitä ei saata ottaa pois, taikka kokonaan estää, sitä peräti turmelematta, siksi kuin se hetki kerran joutuu, jona se lasketaan ja mullataan maahan, matoin ja toukkain ruuaksi, jotka syövät sen saastaisuudet, siksi kuin se tulee uudeksi, ja puhtaaksi. Sillä välin täytyy siinä oleksia, ja antaa sen olla semmoissaan, eikä katkaista taikka heittää pois yhtään jäsentä sen vuoksi, että se totisesti on raajarikko, sairas, vieläpä häpiällinen, rietas, haurelias ja turmeltunut; vaan kuin ei enää voida sitä auttaa, kärsitään sitä kuitenkin, saati ei se niin pahaksi käy, ettei se enää ruumiissa pysy, vaan on niin kuoleunut ja mädännyt, että tahtoo turmella muut jäsenet.

aa Sivu 12 r. 7:

... näkevät makkaroita tehdä kristittyin verestä. Ilmestyskirja 17: 6: Ja minä näin vaimon juopuneena pyhain ja Jesuksen todistajain verestä; ja minä ihmettelin suuresti, kuin minä sen näin.

bb Lutherin kirkkopostilla, loppiaisena § 208:

Mutta että itse antasivat hinnatta eli korkorahatta, ellös luulekaan; vaan heidän täytyy koota testamentiksi ja sielun messuiksi. Siitä tuli sananparreksi: "Pappein Testamentti on makkara, pysyy makkarana ja tulee makkaraksi. Niin menee testamentti yhdestä antajasta toiselle: elköön olko tällöinen tavara köyhille hyödyksi. Samoin muissaki hyvissä töissä; että etsisivät sairaita, verhoisivat alastomia, lohduttasivat murheellisia ja niin edespäin, palvelisivat ja hyödyttäisivät lähimmäistensä, tuosta nämät ei ensinkään piittaa, tämä ei ole heille mikään Jumalanpalvelus; he pysyvät messuissaan ja kirkko-ulinassaan, tekevät messusta uhrin ja hyvän työn: tämä ei kustanna heiltä mitään vaivaa eikä rahaa, vaan sen sijaan kartuttaa rahastonsa ja tuottaa joutilaat hyvät päivät.

cc Jes 57: 3, 4:

Tulkaat tänne edes, te noitain lapset, te huorintekijäin ja porttoin siemenet. Kenenkä kanssa te nyt tahdotte iloita hekumassa? Kenenkä päälle te nyt tahdotte suutanne irvistellä, ja kieltänne pistää? Ettekö te ole rikoksen lapset ja väärä siemen? Hesekiel 16: 25, 26: Ja kaikkein teiden suihin rakensit sinä kukkulas, ja teit sinun kauneutes kauhistukseksi; sinä hajoitit jalkas jokaiselle, joka kävi siitä ohitse, ja teit suurta salavuoteutta. Ensin sinä teit salavuoteutta lähimmäistes Egyptin lasten kanssa, joilla suuri liha oli, ja teit suurta salavuoteutta kehoittaakses minua.

dd Sivu 14, 15:

Käärmeen siemen on vihannut vaimon siementä maailman alusta niin tähän päivään asti. Mutta ei ole vielä tämä viha loppunut. Sillä nyt on neljäs kerta, kuin se vanha mato on muuttanut haamunsa. Nyt on hänellä uusi kiiltävä nahka, joka on hyvin liotettu paloviinassa, ja parkittu pirun paskalla. Vanhat ei kelpaa enää muille kuin puoskarille ja huorille, jotka sen kanssa ajavat ulos hedelmänsä. Mutta uusi nahka se on kaunis ja kiiltävä, niin kuin kulta. Se kelpaa nyt kaikille niille lääkitykseksi, joilla on kultasydän. Mooseksen aikana korotettiin vaskikäärme korvessa; ja kaikki käärmeiltä pistetyt ihmiset, tulit sen vaskikäärmeen katselemisen kautta terveeksi. Mutta nyt on käärmeen myrky paisuttanut maailman lasten sydämet, erinomattain niiden, joilla on kultasydän. Maailman hopiaseppä on tehnyt kultasydäntä, jota siviät huorat kantavat saatanan kaularaudassa; tällä kultasydämellä tulee rietas suostuttamaan Vapahtajan kihlattua morsianta, Zionin tytärtä, joka on kerran luvannut sydämensä Vapahtajalle, mutta antaa nyt pusertaa rintojansa Egyptiläisten huorimiehiltä. Ja nyt tahtoo tämä hävitöin huora tulla Vapahtajan morsiameksi, vaikka hän rakastaa maailmaa, ja antaa pirulle suuta, ja Egyptiläisten huorimiehet pusertavat hänen rintojansa, ja kultasydän on hänellä povessa. Ennen oli Zionin tyttäreillä kivisydän, ja kova niin kuin timantti; mutta nyt on piru antanut hänelle kultasydämen; ja se sama mies on suostuttanut häntä unijuomalla, pirun paskalla, ja kuolleen uskon liivalla, juopunut huoruuden viinasta, istuu hän nyt, niin kuin Baabelin portto leopardin päällä ja tahtoo, että Vapahtajan pitää ottaman häntä morsiameksi, koska hän on tullut niin vanhaksi, ettei hän kelpaa riettaalle huoraksi. On hän vielä tullut niin hävittömäksi, että hän näyttää häpyänsä Vapahtajan morsiamen piioille, jotka tahtovat musertaa hänen uskotointa sydäntänsä osottain hänelle, kuinka Vapahtaja rakkaudesta häntä kohtaan on täytynyt kuolla; silloin nostaa hän hameensa morsiamen piioille, ja sanoo: katsokaat perseeseen! On kaunis Vapahtajan morsian.

Semmoiseksi hän tulee huoruuden viinasta. Unessa ilmanki on juonut sekoitusta, jonka puoskarit ovat sekoittaneet siinä on kuolleen uskon liiva, ja käärmeen kuu, ja karhun

sappi, ja jalopeuran sydän; Koska hän on tullut niin vanhaksi, ettei hän kelpaa enää riettaalle huoraksi, silloin tulee hän Vapahtajan tykö, täynnänsä riettautta ja saastaisuutta kantain pirun paskaa sydämessäns; kuolleen uskon liiva vuotaa suusta, ja omanvanhurskauden

räkä vuotaa nenästä. Tällä haamalla luulee riettaan huora kelpaavansa Vapahtajalle. Koska kuolema tulee pusertamaan hänen uskotointa sydäntäns, sanoo hän Vapahtajalle: Ota nyt minua morsiameksi, koska olet luvannut.

—Tämmöinen nyt on niitten suruttomain ja armonvarkaitten elämä. Ja jos niille ei tule totinen parannus, ennen kuin armen ovi suljetaan, niin he saavat ulvoa iankaikkisesti.

Mutta se vaimo, joka huutaa syntymävaivassa, joka on puetettu auringolla ja kruunu päässä, jossa on kaksitoista tähteä, kumartakoon polviensa ja rukoilkoon, ettei se ruskia lohikäärme, joka aina on vihannut vaimon siementä, ettei hän sais syödä sitä poikalasta, joka hänestä syntynyt on. Amen!

^{ee} Nahum 3: 5:

Katso, minä tulen sinun kimppuus, sanoo Herra Zepaot, minä avaan sinun vaattees palteen sinun kasvoistas, ja näytän sinun häpys pakanoille, ja sinun häpiäs valtakunnille osoitan

^{ff} Lutherin kirkkopostilla, loppiaisena § 65:

Mooses luettelee siis 5. Moos. 18: 10, 11 monellaisia tämmöisiä kysymyksen keinoja, sanoen niitten olevan kahdeksanlaisia:

1) Ennustajia, jotka sanovat tulevista asioista, niin kuin tähtein tietäjät ja väärät profeetat tekevät perkeleen vaikuttamisesta.

2) Päivän valitsijoita, jotka kehuvat muutamia päiviä onnellisiksi, muutamia taas onnettomiksi matkustaa, salvaa, naida, sotia, kantaa uusia vaatteita, ja muuta tämmöistä.

3) Perkeleen liittolaisia, eli en tiedä miksi muuksi minä niitä kutsuisin, jotka jonku apuhengen eli salaperkeleen voimalla saavat nähdä kaikellaisia aarteita, tapahtumia ja ihmisiä peilissä, kuvassa, kalvassa (miekassa), klasissa, krystallissa, sormessa, kynnessä, sormuksessa, kepissä eli vedessä.

4) Noitia eli noita-ämmiä, ne ovat semmoisia pahanelkisiä perkeleen porttoja, jotka loihtivat itsellensä toisten maidon, nostavat rajuilmoja, ratsastavat pukeilla ja luudilla, ampuvat noita-nuolia, rampaavat ja kuivaavat ihmisiä, peljättävät ja säikyttävät pieniä lapsia kätkyessä (kehdoissa), loihtivat avioparikuntain naimaneuvoja y.m.s.

5) Lumojia ja Into-ämmiä, jotka lukemalla parantavat eläimiä ja ihmisiä, lumovat käärmeitä, lukevat takaisin rautaa ja terästä, ja osaavat eräistä aaveista eli merkeistä anastaa tulevia asioita.

6) Merkkein tulkitsijoita, joilla on perkele korvan takana, jotka sanovat ihmisille, mitä ovat kadottaneet, mitä nyt tekevät, eli aikovat tehdä, niin kuin mustalaiset näinä aikoina.

^{gg} Hosea 2: 2:

Riidelkääteidän äitinne kanssa, riidelkääte, sillä ei hän ole minun emäntäni, enkä minä ole hänen miehensä, että hän heittäis pois haureutensa kasvoistansa ja huoruutensa rinnoistansa.

^{hh} Apostolein teot 2: 13:

Vaan muut nauroivat heitä ja sanoivat: he ovat täynnänsä makiaa viinaa.

ⁱⁱ Joh 6: 60:

Niin monta Hänen opetuslapsistansa, kuin he tämän kuulivat, sanoivat: tämä on kova puhe: kuka voi sitä kuulla?